یادداشت

دست‌وپازدن بی‌حاصل

حمیدرضا جلایی‌پور
استاد دانشگاه و فعال سیاسی

در هفت سال اخیر، فضای رسانه‌ای دستخوش تغییرات جدی شده است. شبکه‌های اجتماعی و ماهواره به عنوان دو تفاوتِ مهم وارد این حوزه شده‌اند. در دوران اصلاحات و وقتی مطبوعات در اوج قرار داشتند، تیراژ ۴۰۰هزارنسخه‌ای را تجربه کردیم؛ اما امروز مردم پای یک برنامه ماهواره‌ای یک ساعته می‌نشینند و با حداقل محدودیت در بیان وقایع و نظرات و دیدگاه‌ها و با داشتن طیف گسترده‌ای مخاطب که نظرات خود را در بخش‌های مختلف فلان شبکه خبری به یکدیگر انتقال می‌دهند. از رسانه بهره می‌برند. اکنون در خانه‌ها فقط روزنامه‌ها به عنوان رسانه حضور ندارند، بلکه انواع دیگر رسانه نیز فعال هستند. افزایش دامنه انتخاب مخاطب و حضور رسانه‌های جدید که گاه مطالب مطبوعات و سایت‌ها را نیز بازنشر می‌دهند، سیاست را تحت تأثیر قرار داده است و این عامل انتخابات نیز می‌شود. وقتی چهره‌های مدنی و شناخته‌شده اصلاح‌طلب سه روز مانده به انتخابات سال ۹۲، به طور رسمی از دکتر روحانی حمایت کردند، خبر آن تا دل روستاهای کوچک هم رفت. پس جامعه امروز را باید براساس معیارهای جدید تحلیل کرد. حتی فضای گلی مجازی، شبکه‌های اجتماعی و ماهواره‌ای به‌دور از فضای رسانه‌های مکتوب ما نیست. آنها نمی‌نویسند و رسانه‌های دیگر، این خبرها را پخش می‌کنند. درست مثل تعاملی که در بازار وجود دارد و هر مشتری براساس نیاز خود، خرید انجام می‌دهد. این واقعیتی است که همچنان از سوی برخی افراد که فکر می‌کنند کار انتخابات به سود آنها و جریان آنها تمام است، به آن توجه و دربراه‌ش واکاوی نمی‌شود. آنان فکر می‌کردند با معرفی برخی اشخاص در انتخابات ریاست‌جمهوری یا مجلس و یا شرایطی که در هفت سال گذشته، به‌ویژه در ماه‌های پیش از انتخابات و مرحله ثبت‌نام و بررسی صلاحیت‌ها ایجاد می‌کنند، فضا به‌گونه‌ای پیش می‌رود که می‌پسندند. مشکل آنان فهم این نکته است که جامعه و همه جوامع قدرت یافته‌اند و باید به لحاظ کلان به سهم گسترش رسانه‌ها در این رویداد، توجه ویژه داشت. هنوز هم جای این سؤال وجود دارد که پیروزی غیرمنتظره و غافلگیرکننده آقای روحانی را چگونه باید تبیین کرد؟ جریان خاص در رسانه‌های خود این‌گونه تبلیغ می‌کرد که افرادی کاندیدا می‌شوند و در مرحله دوم از میان جلیلی یا قالیباف، یک نفر به پاستور می‌رود. اما درست برخلاف انتظار، در همان دور اول، شاهد آرای قاطع آقای روحانی بودیم. اصلاح‌طلبان، اصولگرایان میانه‌رو و مردم نگران، حامیان دکتر روحانی بودند. پس از ماندن آقایان روحانی و عارف در صحنه انتخابات، ارزیابی «شورای مشاوران» این بود که این دو به مرحله دوم نمی‌رسند. مگر اینکه سه اتفاق رخ دهد؛ اتفاق حمایت بزرگان اصلاحات و سوم استفاده از وزن و اعتبار آقای هاشمی و تأکید بر حمایت از دکتر روحانی حتی در فیلم تبلیغاتی ایشان. درغیراین‌صورت احتمالا انتخابات به دور دوم کشیده می‌شود. اما سه روز مانده به انتخابات، بعد از اتلاف فلش سنجر، زمان دقایق نشان داد آقای روحانی، از مرحله اول پیروز